

Vak   Geschiedenis
 Klas   Havo 5
 Thema   Begrippen die betrekking hebben op het examenonderwerp “De Verenigde Staten en hun federale overheid”
 Datum   mei 2013

	begrip	jaar	omschrijving	president
1	American Federation of Labor	1886 ↓	De AFL is een federatie van vakbonden en vooral gericht op de belangen van geschoolde arbeiders. De AFL is niet socialistisch (!) en er is geen koppeling aan politieke organisaties of partijen. Het kapitalistische systeem wordt door de AFL beschouwd als het beste middel om de positie van de arbeiders te verbeteren. De belangrijkste doelen van de AFL zijn “puur en simpel”: hogere lonen en kortere werkdagen.	
2	Anti-immigratie wetgeving	eind 19^e eeuw + na WO I	De eerste immigrantenstroom kwam uit Noordwest Europa en voldeed veelal aan de WASP-typing. Immigratie vanuit China en Japan werd sterk gereguleerd. Vanaf 1882 werden Chinezen geweerd en in 1907 kwam er een stop op immigratie vanuit Japan. Na 1885 kwam een enorme immigratie vanuit Oost-Europa (vaak vervolgde joden) en Zuid-Europa (Italianen). In de VS ontstond een anti-vreemdelingen sentiment. De immigranten voldeden niet aan het ideaalbeeld van “WASP” en zouden de werkgelegenheid van “echte” Amerikanen bedreigen. In de jaren '20 van de 20 ^e eeuw werd verdere beperking van de immigratie geregeld op basis van quota's per nationaliteit. 1921 → 3 % per nationaliteit op basis van het totaal aantal immigranten uit dat land in 1910. 1924 → 2% per nationaliteit op basis van het totaal aantal immigranten uit dat land in 1890.	Warren G. Harding Calvin Coolidge
3	Atlantic Charter [Atlantisch Handvest]	aug. 1941	Verklaring van de Amerikaanse president Franklin D. Roosevelt en de Engelse regeringsleider Winston Churchill. In het Atlantisch Handvest stond een gezamenlijke visie voor de internationale verhoudingen na afloop van WO II. Eén van de uitgangspunten was het oprichten van de Verenigde Naties en het streven naar vrede en veiligheid. Deze basisprincipes van het Atlantisch Handvest werden later in 1941 ook aangenomen door de regeringen van België, Griekenland, Joegoslavië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Polen, Tsjecho-Slowakije, de USSR, en door een afvaardiging van de Vrije Fransen.	Franklin D. Roosevelt

	begrip	jaar	omschrijving	president
4	Atoombommen	aug. 1945	<p>In een reactie op de Conferentie van Potsdam (juli 1945) maakte de Japanse regering bekend dat er geen sprake zou zijn van een Japanse overgave.</p> <p>Hierop besliste president Harry S. Truman dat het atoomwapen zou worden ingezet om Japan tot capitulatie te dwingen. Verondersteld wordt dat het gebruik van de atoombom ook een "waarschuwende" demonstratie was voor de Sovjetunie.</p> <p>Er zijn twee atoombommen op Japan geworpen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op 6 augustus 1945 om 08.15 uur (lokale tijd) "Little Boy" op Hiroshima uraniumbom • Op 9 augustus 1945 om 11.02 uur (lokale tijd) "Fat Man" op Nagasaki plutoniumbom <p>Op 15 augustus 1945 om 12.00 uur (lokale tijd) maakte de Japanse keizer Hirohito de Japanse capitulatie bekend.</p>	Harry S. Truman
5	Beurskrach	okt. 1929	<p>Aanduiding voor de sterke daling van de aandelen koersen op de New York Stock Exchange, die zich voordeed vanaf 24 oktober 1929: "zwarte donderdag.</p> <p>Er ontstond een financieel-economische crisis: veel leningen konden niet terugbetaald worden waardoor banken failliet gingen. Ook veel bedrijven gaan failliet. De werkloosheid steeg.</p> <p>Er ontstond een langdurige crisis: The Great Depression.</p> <p>Onder de republikeinse president Hoover ondernam de Amerikaanse overheid te laat te weinig tegen de maatschappelijke gevolgen.</p> <p>Herbert Hoover: "Economic depression cannot be cured by legislative action or executive pronouncement. Economic wounds must be healed by the action of the cells of the economic body - the producers and consumers themselves."</p>	Herbert C. Hoover
6	Big Stick Policy	1900	<p>President Theodore Roosevelt: "Speak softly and carry a big stick; you will go far."</p> <p>Zie: Gun Boat Policy.</p>	Theodore Roosevelt
7	Blokkade van Berlijn	juni 1948 ↓ mei 1949	<p>In de periode juni 1948-mei 1949 sloot de Sovjet-bezettingmacht in Oost-Duitsland alle toegangsverbindingen [weg, spoor, water] naar West-Berlijn af.</p> <p>West-Berlijn viel onder controle van de westerse bezettingmachten [VS, Eng, Fr].</p> <p>De Sovjetunie wilde heel Berlijn in handen krijgen en ging er van uit dat de VS geen militaire confrontatie wilden aangaan en (dus) West-Berlijn zouden opgeven. Dat pakte anders uit.</p> <p>Besloten werd tot het instellen van een "luchtbrug" om West-Berlijn te blijven bevoorraden.</p> <p>Uiteindelijk concludeerden de Russen dat hun plan niet lukte en de blokkade werd beëindigd.</p> <p>In het westen werd de Russische blokkade gezien als een bewijs van communistische agressie.</p>	Harry S. Truman

	begrip	jaar	omschrijving	president
8	Brown versus Board of Education	mei 1954	<p>Oliver Brown eiste van de Onderwijsraad in de stad Topeka [in de deelstaat Kansas] dat zijn dochter Linda werd toegelaten tot een "all white" basisschool die dichterbij huis was. [Het ging om in feite om een grotere zaak met 20 kinderen en 13 ouders]</p> <p>Op 17 mei 1954 besliste het federale Hooggerechtshof dat rassenscheiding op scholen in strijd was met het 14^e amendement op de Constitutie, omdat de onderwijsvoorzieningen voor zwarte kinderen slechter waren dan die voor blanke kinderen.</p> <p>In de praktijk veranderde er weinig aan de lang bestaande praktijk van segregatie door acties van zuidelijke deelstaten. Andere delen van de samenleving bleven ook bij wet gescheiden.</p>	Dwight D. Eisenhower
9	Babyboom	na WO II	<p>Het begrip, waarmee de geboortegolf wordt bedoeld die optrad in de jaren na W.O. II.</p> <p>Veelal gekoppeld aan ideeën als optimisme en welvaartsgroei.</p>	Harry S. Truman Dwight D. Eisenhower
10	Berlijnse Muur	aug. 1961	<p>De Berlijnse Muur werd gebouwd in opdracht van de Oost-Duitse regering [met medeweten van de Sovjetunie].</p> <p>Door de muur werd West-Berlijn volledig afgesloten van Oost-Berlijn en Oost-Duitsland. Volgens de Oost-Duitse autoriteiten was de muur nodig om te voorkomen dat fascistische infiltranten in Oost-Duitsland zouden kunnen saboteren tegen de opbouw van een socialistische staat en tegen de wil van de Oost-Duitse bevolking.</p> <p>De westerse versie is dat de muur gebouwd werd om de uitstroom van mensen uit Oost-Berlijn en Oost-Duitsland te stoppen. [tegenaan van een "brain drain"]</p> <p>De spanning tussen het "vrije westen" en het Sovjet-communisme liep hoog op door de bouw. Als politiek statement bezocht Kennedy in 1963 West-Berlijn: "Ich bin ein Berliner".</p> <p>Pas in 1989 "viel" de Muur en was er weer vrij verkeer mogelijk tussen beide delen van Berlijn.</p>	John F. Kennedy
11	Black Panther Party	1965/1966	<p>De Black Panther Party [for Self-Defense] werd opgericht na de moord op de Nation of Islam leider Malcolm X. [febr. 1965].</p> <p>Uitgangspunt van de Black Panthers was dat de zwarte bevolking het recht had om geweld te gebruiken om haar rechten op te eisen en om zich te verdedigen.</p> <p>De Black Panthers vormden een alternatief voor de gematigde burgerrechtengroeperingen die voor geweldloze acties waren.</p> <p>De Zwarte Panters gebruikten geweld en hielden zich bezig met sociaal activisme en het propageren van raciale bewustwording. In de jaren '70 verdween de organisatie.</p>	Lyndon B. Johnson

	begrip	jaar	omschrijving	president
12	Civil Rights Act	juli 1964	Met de Civil Rights Act bepaalde het Congres dat ongelijke behandeling op basis van ras, sekse, religie, etniciteit verboden is. Ook beperkingen m.b.t. het uitoefenen van kiesrecht wordt verboden. In de zomer van 1963 had president Kennedy al aangegeven met zo'n wet te zullen komen.	Lyndon B. Johnson
13	Civil Rights Movement		De Burgerrechtenbeweging heeft zich via allerlei acties ingezet om de achterstelling van de zwarte bevolking op te heffen. Daarbij ging het om: <ul style="list-style-type: none"> • de rassenscheiding • de politieke achterstelling door het uitsluiten van zwarte kiezers • de economische achterstelling van zwarten • de sociale achterstelling van zwarten • het geweld tegen zwarten • het niet actief optreden van overheidsinstanties om zwarten te beschermen <p>Vooral sinds de tweede helft van de jaren '50 van de 20e eeuw werd een strategie gevormd van directe actie en burgerlijke ongehoorzaamheid. Succesvolle acties waren o.a.:</p> <p>→ juridische procedures</p> <p>1954 Brown versus Board of Education Topeka Kansas 1957/58 Aaron versus Cooper Little Rock Arkansas</p> <p>→ politieke besluiten</p> <p>1964 Civil Rights Act 1965 Voting Right Act</p> <p>→ massa-acties</p> <p>1955/56 Montgomery Bus Boycot 1963 Mars op Washington voor banen en vrijheid Toespraak van M.L. King: "I have a dream".</p>	Lyndon B. Johnson
14	Conferentie van Potsdam	juli 1945	Potsdam is een stad vlak bij Berlijn, waar de leiders van de Verenigde Staten, Goot-Brittannië en de Sovjetunie vergaderden nadat WO II in Europa voorbij was. Op 26 juli 1945 kwamen de drie leiders met de eis dat Japan zich onmiddellijk diende over te geven. Zie: Atoombommen.	Harry S. Truman

	begrip	jaar	omschrijving	president
15	Containment (= indammingspolitiek)	1947 ↓	<p>De buitenlandse politiek van de Verenigde Staten, die er op gericht is een verdere uitbreiding van het communisme te blokkeren, waar ook ter wereld.</p> <p>Er is dus na WO II geen "terugkeer" naar Amerikaans isolationisme, zoals na WO I.</p> <p>De containmentpolitiek is ontwikkeld onder Truman en voortgezet door zijn opvolgers.</p> <p>Onder Truman o.a. tot uiting gebracht door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Marshallhulp voor Europese landen • Oprichting van de NATO-NAVO 	Harry S. Truman Dwight D. Eisenhower John F. Kennedy Lyndon B. Johnson
16	Congres		<p>De officiële naam van de Amerikaanse volksvertegenwoordiging (= parlement).</p> <p>Het Congres bestaat uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Senaat 100 leden • Huis van Afgevaardigden 435 + 3 Voor District of Columbia (= gebied hoofdstad) <p>Het Congres heeft de wetgevende macht.</p>	
17	Cubacrisis	okt. 1962	<p>De Cubacrisis was de toestand van een dreigende atoomoorlog tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie in oktober 1962, als gevolg van een uit de hand lopend conflict over Cuba.</p> <p>Cuba was - tot groot ongenoegen van de Verenigde Staten - na een guerrillastrijd in 1959 communistisch geworden onder Fidel Castro.</p> <p>Een Amerikaanse invasie op Cuba mislukte in 1961.</p> <p>Vervolgens had Cuba zich tot de Sovjet-Unie gewend om militaire bijstand, waarna de Sovjet-Unie kernraketten op Cuba had geplaatst.</p> <p>Op 22 oktober 1962 eiste president Kennedy verwijdering van die raketten.</p> <p>Kennedy stelde een militaire blokkade in rond Cuba toen Amerika ontdekte dat met Russische schepen meer raketten werden aangevoerd.</p> <p>Op zondag 28 oktober werd bekend dat de Sovjet-Unie gevolg zou geven aan de eisen van de VS en de Russische schepen rechtsomkeer zouden maken. Ook de raketten werden verwijderd. [En de Verenigde Staten haalden op de Sovjetunie kernraketten terug uit Turkije].</p>	John F. Kennedy
18	Deelstaten ["states"]		<p>Een deelstaat is een staat die samen met andere staten een unie vormt.</p> <p>Op 4 juli 1776 vormden 13 Engelse (ex)koloniën samen de Verenigde Staten van Amerika.</p> <p>De VS vormen nu een federale republiek van 50 deelstaten en het district Columbia.</p> <p>Elke deelstaat heeft een eigen bestuur (parlement, regering) en heeft een grote mate van vrijheid in de organisatie van eigen onderwijs, politiek en rechtspraak.</p>	

	begrip	jaar	omschrijving	president
19	Democraten		<p>Eind 19^e en begin van de 20^e eeuw veranderden de partijen van karakter en van rol. De Democraten omarmden het idee van een activistische overheid op economisch en sociaal gebied.</p> <p>In de loop van de 20e eeuw werden de Democraten steeds meer gekoppeld aan ideeën als voorstanders van “verzorgingsstaat” en “Big Government”.</p> <p>De Democraten gingen zich vanaf toen meer het lot aantrekken van de sociaal zwakke groepen.</p>	
20	Dominotheorie	april 1954	<p>De dominotheorie is het denkbeeld waarbij landen worden vergeleken met dominostenen. President Eisenhower was van mening dat een communistische machtsovername van Indochina [lees: Vietnam] zou leiden tot “een vanzelfsprekende val” van omliggende landen. Eisenhower vond het belangrijk om in Vietnam alles op alles te zetten om een communistische overwinning van Noord-Vietnam te voorkomen, omdat anders landen als Birma, Thailand, Maleisië en Indonesië ook ten prooi zouden vallen van het communisme.</p> <p>Volgens president Eisenhower zou daardoor de Amerikaanse containmentpolitiek voor de Aziatische kust gevaar lopen. En dan zouden ook Japan, Taiwan, de Filipijnen, Australië en Nieuw-Zeeland bedreigd kunnen worden door de communistische expansie.</p> <p>Onder Eisenhower werden militaire adviseurs naar Zuid-Vietnam gestuurd.</p>	Dwight D. Eisenhower
21	Fair Deal	jan. 1949	<p>De benaming voor het binnenlandse politieke programma van president Truman. Voor een belangrijk deel is het een voortzetting van het beleid van de New Deal. Belangrijke thema’s zijn de uitbreiding van de sociale zekerheid en de verhoging van het wettelijk minimumloon (naar \$ 0,75 c per uur).</p> <p>Truman slaagde er niet in om een nationale ziektekostenverzekering in te voeren.</p>	Harry S. Truman
22	Federale overheid		<p>De VS vormen is een federale republiek van 50 deelstaten en het District of Columbia, waar de hoofdstad Washington is gevestigd.</p> <p>De federale overheid regelt de buitenlandse politiek, de defensie en nationale veiligheid, de nationale financiën en het economische verkeer tussen de deelstaten.</p> <p>De federale regering in Washington DC vormt een overkoepelend en aanvullend bestuur boven de afzonderlijke deelstaten.</p>	

	begrip	jaar	omschrijving	president
23	Freedmen's Bureau	1865 ↓ 1872	De federale overheidsinstantie die - na afloop van de Amerikaanse burgeroorlog - de bevrijde slaven (= Freedmen) helpt om gebruik te kunnen maken van hun rechten en de samenwerking tussen blanken en negers probeert te stimuleren. De organisatie helpt negers bij het leren lezen en schrijven en bij het beoordelen van contracten waar sharecroppers mee te maken krijgen.	
24	Frontier		De frontier was een denkbeeldige lijn in de Verenigde Staten en de rest van Noord-Amerika. Deze lijn was de grens van het al door blanken bewoonde deel van Noord-Amerika met het nog niet door kolonisten bevolkte deel van Amerika ["het Wilde Westen"]. In een bredere betekenis gaat het om het idee dat er in de Amerikaanse samenleving een mentaliteit is om naar nieuwe grenzen te zoeken en die over te gaan [bijv. ruimtevaart].	
25	G.I. Bill of Rights [G.I.= Government Issue] "Jan Soldaat"	juni 1944	Federale wetgeving bedoeld om terugkerende oorlogsveteranen weer op te nemen in de burgersamenleving door speciale voorzieningen te treffen voor ex-militairen. Het gaat om: <ul style="list-style-type: none"> • volgen van onderwijs en vakopleiding • makkelijke hypotheek verstrekking voor huis, boerderij of bedrijf • hulp bij het zoeken naar en vinden van werk • Werkloosheidsuitkering gedurende een jaar [\$20 per week] De praktische uitwerking van de wet bleek een enorm succes. Meer dan de helft van de 15 miljoen WO II-veteranen maakte gebruik van de voorzieningen. De hoge overheidsuitgaven werden "goedgemaakt" door hogere inkomens van de ex-militairen en de belasting daarop.	Franklin D. Roosevelt ↓ Harry S. Truman ↓
26	Good Neighbor Policy	1933 ↓	Typering voor de buitenlandse politiek onder Franklin D. Roosevelt, waarbij het gaat om het onderhouden van goede betrekkingen met Midden- en Zuid-Amerikaanse landen en het Caribisch gebied, zonder de dreiging van eventueel Amerikaans militair optreden. Nadruk wordt gelegd op het aangaan van handelsbetrekkingen en gelijkwaardigheid. De Good Neighbor Policy staat haaks op de "Gun Boat Policy" en militair ingrijpen door de VS.	Franklin D. Roosevelt
27	Great Society	1964 ↓	Benaming voor het binnenlandse politieke programma van president Johnson. Het belangrijkste doel was het doorvoeren van sociale hervormingen ter bestrijding van de armoede, sociale en raciale onrechtvaardigheid. Het federale overheidsbudget voor onderwijs, gezondheidszorg, openbaar vervoer, grote stedenproblematiek en sociale uitkeringen werd verhoogd. Johnson kon een groot deel van zijn wetgevingsplannen doorvoeren, omdat er in het Congres een vooruitstrevende, Democratische meerderheid was.	Lyndon B. Johnson

	begrip	jaar	omschrijving	president
28	Gun Boat Policy	eind 19 ^e begin 20 ^e eeuw	Typering van het Amerikaanse buitenlandse beleid, waarbij marineschepen werden gebruikt om een politieke, dreigende boodschap uit te stralen: als landen niet bereid zijn de Amerikaanse belangen te steunen, dan moeten die landen beseffen dat er tegen hen (uiteindelijk) militair kan worden opgetreden. Ongeveer synoniem voor "Big Stick Policy".	Vooral: Theodore Roosevelt
29	Federale Hoogerechtshof		Hoogste rechterlijke instantie in de Verenigde Staten. Bevoegd om wetgeving te toetsen aan de Constitutie. Samenstelling: negen opperrechters, die besluiten nemen bij meerderheid.	
30	Jim Crow wetten		Benaming voor allerlei soorten regelgeving om de zwarte bevolking systematisch allerlei rechten te onthouden, bijv. het uitoefenen van het kiesrecht. Vooraf tussen 1880 en 1910 werden wettelijke rechten van de zwarte bevolking door lokale overheden in het zuiden systematisch teruggedraaid om de maatschappelijke segregatie in stand te houden. Ook deelstaten probeerden met eigen wetgeving federale wetten tegen te gaan en de uitleg van amendementen te dwarsbomen of invoering daarvan te vertragen.	
31	Korea-oorlog	Juni 1950 ↓ juli 1953	Korea was sinds 1910 bezet door Japan. Na afloop van WO II bezet de Sovjetunie het noordelijk deel en de Verenigde Staten bezetten het zuidelijk deel. Het doel was om beide landen op termijn te herenigen. Nadat de VS zich hadden teruggetrokken, valt Noord-Korea met steun van de Sovjetunie en China Zuid-Korea aan. Al na enkele dagen werd de Zuid-Koreaanse hoofdstad Seoel bezet. Begin september 1950 was 90% van Zuid-Korea in handen van Noord-Koreaanse troepen. De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties besluit tot steun aan Zuid-Korea en 16 landen, waaronder de Verenigde Staten, sturen een VN-troepenmacht naar Zuid-Korea. De oorlog sleepte voort. Om de Noord-Koreaanse leiders onder druk te zetten, bombarderen de Amerikanen in de laatste twee jaar van de oorlog Noord-Korea met napalm. Daarbij zijn waarschijnlijk wel 500.000 mensen om het leven gekomen Pas na de dood van de Sovjetleider Jozef Stalin [maart 1953] wordt er een wapenstilstand gesloten. Er is nooit een officiële vrede gesloten.	Harry S. Truman

	begrip	jaar	omschrijving	president
32	Koude oorlog	1947 ↓ 1991	De benaming voor een periode van voortdurende politieke en militaire spanning tussen het "Westblok" onder leiding van de Verenigde Staten en het "Oostblok" o.l.v. de Sovjetunie. Tussen beide machtsblokken was een groot verschil in politiek en economisch system. De benaming "Koude Oorlog" houdt ook verband met het feit dat de VS en de Sovjetunie nooit een rechtstreeks militair conflict met elkaar zijn aangegaan in hun strijd om het vergroten van invloedssferen.	Harry S. Truman Dwight D. Eisenhower John F. Kennedy Lyndon B. Johnson
33	Ku Klux Klan	1865	De Ku Klux Klan ontstond in de zuidelijke deelstaat Tennessee en richtte zich als geheime organisatie tegen de Reconstructie en tegen de rechten van de zwarte bevolking. De KKK terroriseerde de zwarte bevolking en organiseerde o.a. lynchpartijen. Aan het begin van de 20 ^e eeuw richtte de KKK zich ook tegen katholieken en joden. Tegenwoordig bestaat de KKK uit "white supremacy"-aanhangers en neonazi's.	
34	Lend-Lease Act	maart 1941	Officieel een wet ter verdere bevordering van de verdediging van de Verenigde Staten. Door deze wet kwamen bondgenoten van de Verenigde Staten in aanmerking voor de levering van oorlogsmateriaal, zonder dat cash betaald hoefde te worden. Dat moest daarvoor wel.	Franklin D. Roosevelt
35	Little Rock [in deelstaat Kansas]	sept. 1957 ↓	Negen zwarte scholieren eisen toegang tot een "all white" openbare Highschool in Little Rock. Via juridische procedures in de deelstaat wordt geprobeerd naleving van de uitspraak van het Hooggerechtshof in de zaak "Brown" [1954] op de lange baan te schuiven. Dit leidde tot optreden van president Eisenhower en het inzetten van federale troepen om de toegang tot de school af te dwingen. Uiteindelijk doet het federale Hooggerechtshof uitspraak [1958]: deelstaten moeten zich houden aan de desegregatie in het onderwijs, zoals in 1954 al was bepaald in de zaak "Brown".	Dwight D. Eisenhower
36	Manifest Destiny	na 1845 ↓	Het idee dat de Verenigde Staten een lotsbestemming hebben, namelijk uitgroeien tot een grote mogendheid en de eigen "beschaving" naar het westen moeten uitbreiden. Later wordt een soort rechtvaardiging voor het Amerikaanse imperialisme in het gebied van de Grote Oceaan.	
37	Marshall-hulp	1947 ↓ 1952	Amerikaans hulpverleningsprogramma voor het economisch herstel van Europa na WO II. De hulp was bedoeld om de economie te stimuleren, waardoor er geen voedingsbodem zou zijn voor [verspreiding van] het communisme. De steun werd verleend in geld en goederen. Programma genoemd naar Am. minister van BuZa George C. Marshall [generaal in WO II].	Harry S. Truman

	begrip	jaar	omschrijving	president
38	McCarthyisme [2° Red Scare]	1949 ↓ 1954	Voor na WO II nam de angst voor het communisme (weer) sterk toe in de VS. De Republikeinse senator Joseph McCarthy opende een heksenjacht op vermeende communisten in de media, de filmwereld en bij overheidsinstellingen zonder overtuigende bewijzen. Hij kreeg veel bijval ten gevolge van de Korea-oorlog. Slachtoffers van zijn verdachtmakingen waren o.a. Willem E.B. Dubois en Charlie Chaplin. Verdachtmakingen aan het Amerikaanse leger leidden tot zijn afgang in 1954.	Harry S. Truman Dwight D. Eisenhower
39	Militair-industrieel complex	jan. 1961	Bij zijn afscheid al president waarschuwde Eisenhower tegen een te grote (en onverantwoorde) invloed van het militair-industriële complex op de Amerikaanse overheidsinstanties.	Dwight D. Eisenhower
40	Monroe-doctrine	1823	Vanaf het tweede kwart van de 19 ^e eeuw het uitgangspunt van de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten. President Monroe verklaarde in het Congres dat Europese landen niet politiek-militair moesten ingrijpen in Midden- en Zuid-Amerika. Op die manier wilde Monroe voorkomen dat Europese landen de uitbreiding van Amerikaanse invloed in dat gebied zouden tegenwerken.	James Monroe
41	Montgomery busboycot [in deelstaat Tennessee]		Nadat Rosa Parks op 1 december 1955 had geweigerd haar plaats in de "colored section" van een bus af te staan, werd ze gearresteerd en veroordeeld tot een boete. Dit leidde in de plaats Montgomery tot een boycot van het openbaar vervoer door de zwarte bevolking. De busboycot werd georganiseerd door dominee M.L. King, duurde 381 dagen en leidde tot grote financiële verliezen voor de busmaatschappij. Uiteindelijk kwam de zaak voor bij het federale Hooggerechtshof, die eind 1956 oordeelde dat rassenscheiding in bussen niet in overeenstemming was met de Constitutie. Het stadsbestuur moest toestaan dat alle zitplaatsen in bussen vrij waren. De busboycot werd het symbool van zwart activisme en bezorgde M.L. King nationale bekendheid als zwarte leider.	Dwight D. Eisenhower
42	NAACP National Association for the Advancement of Colored People	1909 ↓	De NAACP werd o.a. door William E.B. DuBois opgericht in 1909 en is één van de oudste burgerrechtenbewegingen in de Verenigde Staten. De NAACP gebruikt vooral rechtszaken om maatregelen af te dwingen die gelijkheid tussen zwarten en blanken moeten waarborgen.	

	begrip	jaar	omschrijving	president
43	Nation of Islam	1930 ↓ 1965	De Nation of Islam omschrijft zichzelf als een militante islamitische groep die stelt dat de meeste Afrikanen moslims waren vóór ze gevangen en afgevoerd werden naar Amerika. De Nation of Islam verkondigt dat alle Afro-Amerikanen zich moeten bekeren om zo terug te keren naar hun gestolen erfoed. De Nation of Islam wil ook een onafhankelijke staat voor zwarten binnen de huidige Verenigde Staten. In februari 1965 werd Malcolm X - één van de leiders - doodgeschoten in New York door andere leden van de Nation of Islam. Het zou gaan om een richtingenstrijd binnen de islamgroepering.	
44	NATO = NAVO	april 1949	De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie is een bondgenootschap, dat bij de oprichting in 1949 gericht is op een gezamenlijke verdediging tegen eventuele communistische agressie. De VS, Canada en een aantal Europese Landen waren betrokken bij de oprichting.	Harry S. Truman
45	New Capitalism	jaren '20 van de 20 ^e eeuw	Het idee dat door de verhoogde arbeidsproductiviteit, dalende productiekosten en hogere lonen er een groei van de welvaart voor arbeiders mogelijk zou terwijl voldaan kon worden aan twee belangrijke Amerikaanse opvattingen: <ul style="list-style-type: none"> • Promoten van particuliere ondernemingen en vrije productie. • Afwezigheid van socialistische vakbonden, die maatschappijveranderingen nastreven. 	Warren G. Harding Calvin Coolidge
46	New Deal		De New Deal was in feite een politiek probeersel van Roosevelt om de Amerikaanse economie na de Beurskrach en de daaropvolgende recessie weer op gang te brengen. De New Deal omvatte een ongekend pakket aan federale wetgeving. Het ging in de New Deal om een combinatie van overheidsmaatregelen gericht op een combinatie van Relief, Recovery en Reform [=Hulp, Herstel en Hervorming]. Belangrijke wetgeving was o.a. de Emergency Banking Act, de Civilian Conservation Corps (CCC), de Agricultural Adjustment Act (AAA), de Tennessee Valley Authority (TVA) en de National Industrial Recovery Act (NIRA). De strategie was simpel: proberen en uitvinden of de maatregel werkte. Hoewel de bevolking hieruit enige hoop putte, was de New Deal niet voldoende om de industrie weer tot groei te brengen. Diverse malen blokkeerde het Hooggerechtshof New Deal maatregelen. Roosevelt overwoog daarom zelfs om het aantal opperrechters uit te breiden. Uiteindelijk zag hij daar van af. Pas in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog kwam het tot hernieuwde groei van de Amerikaanse economie.	Franklin D. Roosevelt

	begrip	jaar	omschrijving	president
47	New Frontier	1961 ↓	De aanduiding voor het politieke programma van president Kennedy dat zich kenmerkte door een grote uitbreiding van sociale wetgeving en economische hervormingen. Kennedy had het over de grenzen van de jaren '60: "De grens van ongekennde kansen en gevaren, de grens van onvervulde hoop en onvervulde dromen. Achter die grens liggen onbekende gebieden van wetenschap en de ruimte, onopgeloste problemen van vrede en oorlog, van onwetendheid en vooroordelen, onbeantwoorde vragen over armoede en overvloed." Onder Kennedy kwam de meest omvangrijke wetgeving door het Congres sinds Roosevelt. Die wetgeving had betrekking op federale projecten voor sociale woningbouw, openbaar vervoer, verdere aanleg van autosnelwegen, vaststellen van minimumlonen, bouw van ziekenhuizen, openbare bibliotheken, herinvoering van voedselbonnen, hulpverlening aan landbouwers, uitbreiding van schoolmelk en schoollunches.	John F. Kennedy
48	Open Door Policy	Vanaf begin 20^e eeuw	Typering van het Amerikaanse buitenlandse beleid, dat er op gericht was om invloed en vrije toegang te krijgen op de opkomende (afzet) markt in Azië, onder meer in China. Aan diverse Europese landen werd zo duidelijk gemaakt dat men die gebieden niet moest "sluiten" voor de export van Amerikaanse (industrie)producten, zoals katoenen kleding. De "Open Door Policy" blijft tot aan WO II een belangrijk uitgangspunt in de Amerikaanse buitenlandse politiek in Azië.	
49	Pearl Harbor	dec. 1941	Amerikaanse marinebasis op één van de eilanden van Hawaï, ca. 11 kilometer ten westen van Honolulu. Op 7 december voerde Japan een aanval uit om de Amerikaanse marine in de Stille Oceaan uit te schakelen. Door deze raakte Amerika betrokken in de Tweede Wereldoorlog.	Franklin D. Roosevelt
50	People's Party [= Populist Party]	1891 ↓ 1908	Deze politieke groepering komt voort uit het idee dat zowel de Republikeinse als de Democratische partij onder invloed staan van bankiers, industriële ondernemers en grote landeigenaren. Daarom zoude die grote partijen vijandig staan tegenover de politieke verlangens van de kleine boeren, die niet het geld hadden om te moderniseren door mechanisatie. De People's Party kwam op voor die groep van kleine boeren en had veel aanhang op het platteland . De People's Party verzette zich tegen de macht van de banken, tegen de spoorwegen, tegen de tegen de industrialisatie, tegen de grote steden en tegen [vermeende] elites in de samenleving.	

	begrip	jaar	omschrijving	president
51	President		<p>De president heeft de uitvoerende macht en heeft de bevoegdheid van een opschortend veto over besluiten die door het Congres zijn goedgekeurd.</p> <p>De president is staatshoofd, regeringsleider, opperbevelhebber.</p> <p>De president is de spil van de Amerikaanse politiek, vooral als het gaat om de buitenlandse politiek. Ten koste van de andere overheidsinstanties is de macht van de president zodanig toegenomen dat er sprake is van een "imperial presidency." Dit wordt gezien als een gevaar voor de "balance" binnen de trias politica.</p>	
52	Progressive Movement	eind 19 ^e eeuw + begin 20e eeuw	<p>Politieke groepering van de moderne, stedelijke middenklasse, die zich inzette om de misstanden van de moderne samenleving te bestrijden: de macht van de trusts, vrouwen- en kinderarbeid, immigratie zonder opvang en politieke corruptie.</p> <p>Er is geen strak omschreven programma. Vooral door onderzoeksjournalistiek en wetenschappelijk onderzoek zouden maatschappelijke misstanden aan de kaak moeten worden gesteld. Het gaat de Progressive Movement vooral om een "heropvoeding" van de Amerikaanse samenleving door het benadrukken van waarden, zoals maatschappelijke cohesie en sociale rechtvaardigheid [zonder dat er sprake is van socialisme]. De overheid zou daarin een grotere sociale, beschermende rol moeten vervullen.</p>	Theodore Roosevelt
53	Reconstruction	1865 ↓ 1877	<p>De naam voor de periode van de militaire bezetting van de overwonnen zuidelijke deelstaten door federale troepen uit het noorden.</p> <p>De militaire bezetting had tot doel te komen tot een reconstructie van zowel de overheid als de samenleving in het zuiden, om zo de rechten van de negerbevolking te kunnen garanderen.</p>	
54	Red Scare		<p>De angst voor de verspreiding van het communisme in de Verenigde Staten.</p> <p>Twee "golven":</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1^e golf Direct na WO I → angst geradicaliseerde vakbonden en stakingen • 2^e golf Na WO II → angst voor communistische infiltratie in o.a. de overheid 	
55	Republikeinen		<p>Eind 19e en begin 20e eeuw veranderden de partijen van karakter en van rol.</p> <p>De Republikeinen werden vanaf toen conservatiever. Ze keerden zich vanaf 1880 tegen de immigratie en benadrukten het belang van oude, Amerikaanse waarden en "morele" regels.</p> <p>De Republikeinen werden steeds meer gekoppeld aan de ideeën van de conservatieve rijke bovenlaag, het bedrijfsleven en de opvatting dat de overheid slechts een uiterst beperkte rol mag spelen op economisch gebied.</p>	

	begrip	jaar	omschrijving	president
56	"The chief business of the American people is business"	jan. 1925	Uitspraak van president Coolidge die de omvang van de federale overheidsprogramma's verminderde en als president aanhanger was een "laissez faire" politiek, zodat de federale overheid geen rol speelde in de economie. Het bedrijfsleven moest vrij spel krijgen. Het nemen van eventuele maatregelen tegen het bedrijfsleven was volgens hem juist een taak voor de afzonderlijke deelstaten. Door zijn politieke stellingname zou de ineenstorting van de economie in 1929 onvermijdelijk zijn geworden.	Calvin Coolidge
57	"To make the world safe for democracy"	1917	Politieke uitspraak van president Woodrow Wilson ter rechtvaardiging van de Amerikaanse deelname aan WO I in april 1917.	Woodrow Wilson
58	Tonkin		De naam van de zee, die voor de oostkust van (Noord-)Vietnam ligt: Golf van Tonkin.	Lyndon B. Johnson
59	Tonkin-incident	aug. 1964	Gebeurtenis waarbij Amerikaanse marineschepen zouden zijn beschoten door de Noord-Vietnamese marine, terwijl de Amerikaanse schepen zich zouden hebben bevonden in internationale wateren. De beschieting werd opgevat als een "daad van agressie" door de communisten. Er wordt aan getwijfeld of de beschieting wel echt heeft plaatsgevonden.	Lyndon B. Johnson
60	Tonkin-resolutie	aug. 1964	Het besluit van het Amerikaanse Congres om aan de Amerikaanse president Johnson alle bevoegdheden te geven die - naar zijn mening - nodig zijn om de aanval op de Amerikaanse marineschepen in de Golf van Tonkin met militaire middelen te vergelden. In feite "een blanco cheque" van de wetgevende macht aan de uitvoerende macht om oorlog te gaan voeren, zonder dat het Congres daar een wet voor heeft aangenomen (zoals hoort).	Lyndon B. Johnson
61	Truman-doctrine	maart 1947	Uitgangspunt achter de buitenlandse politiek van president Truman, verwoord in een toespraak voor het Amerikaanse Congres op 12 maart 1947: President Truman: "(...) Ik geloof dat het de politiek van de VS dient te zijn om vrije volken te steunen die zich verzetten tegen pogingen tot onderdrukking door gewapende minderheden of door druk van buiten (...)." President Truman noemde het communisme niet expliciet, maar iedereen begreep wat hij bedoelde: overal op de wereld waar landen bedreigd werden in hun vrijheid zouden de Verenigde Staten dat land bijspringen met economische en eventueel militaire hulp. Volgens Truman kon die bedreiging zich op twee manieren voordoen: een bedreiging door een buitenlandse macht of een bedreiging door een gewapende minderheid in dat land.	Harry S. Truman
62	Uitvoerende macht		Zie: president.	

	begrip	jaar	omschrijving	president
63	Veertien Punten	jan. 1918	<p>Het politieke programma dat president Wilson aan het Amerikaanse Congres bekend maakte en dat als de basis moest dienen voor een vredesverdrag na afloop van WO I.</p> <p>Eén van de punten was de oprichting van een internationale Volkenbond.</p> <p>Tijdens de vredesbesprekingen in Parijs [1919] hielden Groot-Brittannië vast aan het opleggen van hoge herstelbetalingen voor geleden oorlogsschade.</p> <p>Daar was Wilson tegen: hij was voor een vrede zonder winnaars en verliezers.</p> <p>Andere punten: vrije zee, zelfbeschikkingsrecht van volken, wapenbeperkingen, gelijke handelsrechten voor alle landen.</p> <p>Het Amerikaanse Congres weigert het vredesverdrag te tekenen, o.a. vanwege de vrees dat de besluiten van de Volkenbond "boven" de wetgeving van de Verenigde Staten zou staan.</p>	Woodrow Wilson
64	Vietminh	1941 ↓	<p>De Vietminh begint als een Vietnamese organisatie die gewapend verzet pleegt tegen Japanse bezetting van Vietnam en om die reden steun krijgt van de Verenigde Staten.</p> <p>Na afloop van WO II verzet de Vietminh, die communistisch is, zich tegen de terugkeer van de Franse bezetting van Vietnam. De Amerikaanse steun wordt dan beëindigd.</p> <p>Uiteindelijk vormt de Vietminh het leger van Noord-Vietnam.</p>	
65	Vietnam		<p>Land in Zuidoost Azië dat tot WO II onderdeel was van de Franse kolonie Indochina. Na de Japanse bezetting probeerde Frankrijk het gebied weer onder controle te krijgen.</p> <p>In 1954 trekt Frankrijk zich terug, nadat de Franse legers zijn verslagen door communistische strijders in Noord-Vietnam. Er ontstaan twee Vietnamese staten: een communistisch Noord-Vietnam en een dictatoriaal Zuid-Vietnam, dat de steun van de Verenigde Staten krijgt.</p>	
66	Vietnamoorlog	1964 ↓ 1973	<p>Tot 1954 hadden de Amerikanen de Fransen gesteund in hun pogingen het land onder hun controle te houden, daarna gingen de Amerikanen zich er meer en meer direct zelf mee bemoeien.</p> <p>In de zomer van 1964 vond het Tonkin-incident plaats, waarna de Tonkin-resolutie volgde.</p> <p>In 1965 escaleerde de Amerikaanse bemoeienis tot de Vietnamoorlog.</p> <p>In 1973 trokken de Verenigde Staten zich terug na een vredesakkoord met Noord-Vietnam.</p> <p>De strijd tegen het communistische Noord-Vietnam werd overgelaten aan het Zuid-Vietnamese leger.</p> <p>In 1975 veroverde Noord-Vietnam (met hulp van de Zuid-Vietnamese communisten (Vietcong) de Zuid-Vietnamese hoofdstad Saigon. De oorlog was voorbij. Vietnam werd communistisch.</p> <p>Zie: Tonkin-incident.</p>	Lyndon B. Johnson

	begrip	jaar	omschrijving	president
67	Volkenbond = League of Nations	1919 ↓	Na afloop van WO I werd in het vredesverdrag vastgelegd dat een internationale Volkenbond zou worden opgericht. De Volkenbond werd gevestigd in Genève. Het doel was dat de Volkenbond boven de landen zou om een einde aan alle oorlogen te maken. Midden jaren '30 waren 58 landen lid. De Verenigde Staten zijn nooit toegetreden. De Volkenbond werd opgeheven op 20 april 1946.	Woodrow Wilson
68	Voting Rights Act	aug. 1965	De Voting Rights Act verbiedt alle maatregelen om het kiesrecht te beperken op grond van ras of huidskleur, zoals in zuidelijke staten een lang bestaande praktijk was.	Lyndon B. Johnson
69	Verenigde Naties	1945 ↓	De Verenigde Naties (VN) zijn een internationale organisatie, opgericht in 1945 door 51 landen. Het gaat om een samenwerking tussen landen op het gebied van internationaal recht, mondiale veiligheid, mensenrechten, ontwikkeling van de wereldeconomie en cultuur.	
70	War Industries Board	juli 1917 ↓ jan. 1919	Deze overheidsinstantie had als taak de aankoop van oorlogsmaterieel te coördineren en particuliere bedrijven te stimuleren om grootschalige massaproductie technieken in te voeren, de productie te standaardiseren, verspilling van grondstoffen tegen te gaan en de toewijzing van grondstoffen te regelen. Om tekorten in de aanvoer van oorlogsmaterieel te voorkomen werden stakingen voorkomen door hogere lonen te bieden. De industriële productie in de VS nam onder de War Industries Board toe met 20%.	Woodrow Wilson
71	War on Poverty	jan. 1964	De (niet officiële) naam van het wetgevingsprogramma van president Johnson om de armoede in de Verenigde State te bestrijden. Vastgesteld was dat toen 19% van de Amerikaanse bevolking onder de armoedegrens leefde. Johnson wilde door een grotere federale invloed op het onderwijs en de gezondheidszorg die armoede terugdringen.	Lyndon B. Johnson
72	Wetgevende macht		Zie: Congres.	
73	Zimmermann telegram	jan. 1917	Een onderschept diplomatiek bericht van de Duitse minister van Buitenlandse Zaken aan de Duitse ambassadeur in Mexico met de opdracht Mexico over te halen tot deelname aan WO I aan de kant van Duitsland. Mexico zou dan een oorlog tegen de VS moeten beginnen in ruil voor financiële steun van Duitsland en de belofte van gebiedsuitbreiding ten koste van de VS. Het bericht was na bekendwording voor de VS aanleiding tot deelname aan WO I in april 1917.	Woodrow Wilson